

Reactie op het concept 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (2026–2029)

Namens: Waterschap Brabantse Delta

Waterschap Brabantse Delta heeft kennisgenomen van het concept 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (APN). Wij waarderen de inspanningen van het ministerie om via dit programma de waterkwaliteit in Nederland te verbeteren. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor het regionale waterbeheer in West-Brabant willen wij graag een genuanceerde en constructieve reactie geven. Wij baseren ons daarbij op de landelijke bronnenanalyse nutriënten van Wageningen Environmental Research (juni 2025), de indeling van aandachtsgebieden en de gezamenlijke reactie van de Unie van Waterschappen. Uiteraard zijn wij bereid om een ambtelijke dan wel bestuurlijke toelichting te geven.

Positieve elementen

Wij zien in het concept enkele positieve ontwikkelingen:

- **Doelsturing als beleidsinstrument:** De introductie van bedrijfsspecifieke doelsturing biedt kansen voor maatwerk en erkenning van vakmanschap. Dit sluit aan bij onze visie op gebiedsgericht werken, biedt betere aansluiting bij regionale verschillen en stimuleert bewustwording bij agrariërs.
 - **Gebruik van geactualiseerde bronnenanalyse:** De landelijke bronnenanalyse van juni 2025 biedt een beter onderbouwd beeld van de nutriëntenbelasting en bronverdeling. Dit is een verbetering ten opzichte van eerdere programma's die op oudere data steunden en is essentieel voor een gerichte aanpak
 - **Herziening NV-gebieden:** De overgang naar aandachtsgebieden stikstof en fosfaat is een verbetering ten opzichte van de generieke NV-aanpak. Het onderscheid tussen stikstof- en fosfaatproblematiek is relevant voor ons beheergebied. In fosfaat-aandachtsgebieden wordt geen generieke stikstofkorting meer toegepast, wat een correctie is op eerdere generieke maatregelen.
-

Knelpunten en zorgen

1. Discrepantie tussen landelijke analyse en regionale waarnemingen

De landelijke bronnenanalyse wijst uit dat in West-Brabant de landbouw een substantiële bijdrage levert aan de nutriëntenbelasting van oppervlaktewateren. Echter, de indeling van aandachtsgebieden sluit niet altijd aan bij onze regionale meetgegevens. In sommige gebieden is de belasting vanuit België groter dan die vanuit lokale landbouw, terwijl deze buitenlandse invloed niet wordt meegewogen in de gebiedsindeling. Hierdoor worden gebieden met relatief lage lokale landbouwbelasting toch als aandachtsgebied aangemerkt. Deze interne bronnen hebben slechts weinig invloed op de waterkwaliteit in het afwateringsgebied.

2. Effectiviteit van stikstofmaatregelen in zandgebieden

Het APN stelt verdere aanscherping van stikstofnormen voor in zandgebieden, ondanks dat eerdere maatregelen waaronder stikstofkortingen daar weinig effect hebben gehad. De WUR-

analyse bevestigt dat de bijdrage van landbouw aan nutriëntenbelasting in deze gebieden relatief constant is gebleven, ondanks beleid.

Het APN erkent dat de KRW-doelen in 2027 niet overal gehaald zullen worden. De WUR-analyse toont aan dat zonder aanvullende maatregelen en betere afstemming met grensregio's, de restopgave disproportioneel op regionale waterbeheerders wordt afgewenteld. Verdere aanscherping zonder nieuwe inzichten of instrumenten lijkt weinig effectief en kan het draagvlak onder agrariërs verder ondermijnen. Aanvullende maatregelen als een rustgewasverplichting, verplicht inzaaien van vanggewassen en bufferstroken en de afbouw van derogatie zijn pas recent ingevoerd. De langjarige effecten hiervan zijn nog niet meegenomen in de analyse en het afwegingskader terwijl hier grotere effecten van te verwachten zijn dan het verder verlagen van de stikstofnorm.

3. Onvoldoende focus op oppervlaktewaterkwaliteit

Het ingroeipad voor doelsturing richt zich primair op grondwater. Voor oppervlaktewater ontbreekt een vergelijkbare aanpak. Dit is een gemiste kans, zeker in gebieden waar de oppervlaktewaterkwaliteit achterblijft bij de KRW-doelen. Voor doelsturing is het belangrijk om onderscheidende gebiedskenmerken helder te krijgen en te communiceren naar de agrarische sector. Doordat alle 738 KRW afwateringsgebieden zijn geaggregeerd naar 65 deelgebieden zijn deze gebiedskenmerken verloren gegaan. Wij pleiten er voor om deze samenvoeging los te laten en een wellicht iets grotere mate van onzekerheid te accepteren.

4. Juridische kwetsbaarheid van gebiedsindeling

De Unie van Waterschappen heeft in haar reactie gewezen op de juridische kwetsbaarheid van de gebiedsindeling. De WUR-analyse biedt een fijnmazige en transparante bronverdeling, maar het APN vertaalt deze onvoldoende naar juridisch houdbare gebiedsgrenzen. De methodiek is onvoldoende transparant en wordt regionaal niet altijd herkend. Dit kan leiden tot bezwaarprocedures en verlies van draagvlak.

5. Proces en planning

Een terinzageleggingsperiode van slechts drie weken, met daarin ook het herfstreces, voldoet niet aan de Algemene Wet Bestuursrecht (artikel 3:11 en 3:16). Zowel voor ons als voor andere stakeholders is deze periode te kort. Voor een goede inhoudelijke reactie op de gebruiksnormen en aandachtsgebieden, had de minimale termijn van 6 weken aangehouden moeten worden.

Nutriëntendoelen worden momenteel geactualiseerd voor SGBP4. Deze zijn per 1-1-2028 van kracht. Wij verzoeken u dan ook om de aandachtsgebieden voor een periode van 2 jaar aan te wijzen en deze te actualiseren per 1 januari 2028 in plaats van de aanwijzing voor 4 jaar zoals in het concept voorgesteld.

Conclusies voor Waterschap Brabantse Delta

- De WUR-analyse biedt waardevolle inzichten die onvoldoende zijn benut in het APN.
- Verdere aanscherping van stikstofnormen in het zandgebied van Brabant is niet onderbouwd door effectmetingen.

- Huidige maatregelen op gebied van vanggewassen, rustgewassen, bufferstroken en afbouw derogatie zijn niet meegewogen.
- De invloed van Belgische toestroom op waterkwaliteit in West-Brabant moet expliciet worden meegenomen in beleid.
- Er is dringend behoefte aan een integrale aanpak voor oppervlaktewater, inclusief doelsturing en monitoring.
- Het APN moet juridisch robuuster worden uitgewerkt, met betere aansluiting op de WUR-data.

Aanbeveling

Waterschap Brabantse Delta adviseert het ministerie om het APN te herzien op basis van de WUR-bronnenanalyse. Dit betekent: betere afstemming van gebiedsindeling op feitelijke bronverdeling, integratie van buitenlandse invloeden, en een gerichte aanpak voor oppervlaktewaterkwaliteit. Alleen dan kan het beleid effectief, rechtvaardig en uitvoerbaar zijn.

Bronnen

- Wageningen Environmental Research (2025). Rapport 3442.
- Ministerie van LNV (2025). Concept 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn.
- Reactie Unie van Waterschappen op internetconsultatie 8e APN.